

ลูกแม่ใจ จากอดีต สู่ปัจจุบัน

รองศาสตราจารย์อかも กาญจนประโชค
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

๑

รวมจริงสิ่งที่เกิดขึ้นหรือการกระทำ การปฏิบัติจริงในอดีตที่ดีงาม ย่อมเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งขององค์กรในปัจจุบัน
ในกาลเวลาอันยาวนานนี้ ได้ก่อเกิดรูปแบบ วัฒนธรรม ประเพณีที่ถ่ายทอดสืบทอกันมาเป็นค่านิยมร่วม เป็นเอกลักษณ์
เป็นความรู้สึก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจ

๒๘๐๙๔

ภาพในอดีตทุกภาพได้อธิบายสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นแล้วผ่านไป หากเราไม่รับรู้ เรียนรู้ และทำความเข้าใจ
ถึงเหตุการณ์ กิจกรรมที่ได้ฝึกฝน หลังห้องสร้าง บ่มเพาะ ให้เป็นคนที่เข้มแข็ง อดทน พั่นฝ่า เพื่อสร้างเยาวชนคนหนึ่ง เป็นผู้ที่พร้อม
จะทำหน้าที่พลเมืองดี มีความรู้ ประกอบอาชีพที่มีความเป็นอยู่ในสังคมได้ดี มีคุณธรรม ทำคุณงามความดีให้แก่ตน ครอบครัว สังคม
และประเทศชาติ กิจกรรมนั้น สิ่งนั้นควรจะเก็บรักษาไว้ แม้สังคมโลกและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป แต่เราควรจะรักษาแก่นแท้ของการสร้าง
เอกลักษณ์อันดีงามเหล่านี้ไว้ ด้วยการศึกษาเรื่องราวในอดีตเพื่อให้ได้รับรู้ถึงเหตุผลที่จะทำให้เราสามารถตอบคำถามของสังคมได้

สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ปัญญา พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีเสรีภาพทางความคิด และอิสระภาพทางปัญญา
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้ยึดถือปรัชญาอนามาตตลอด ได้สร้างบุคลากรสู่สังคมมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ทำงานพัฒนาชาติบ้านเมือง

ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ลิ่งหนึ่งที่สถาบันแห่งนี้ได้รับการปลูกฝังถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น คือการหล่อห้องผู้ที่ก้าวเข้ามา
เล่าเรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่ครูอาจารย์รุ่นแรกได้ปลูกฝัง ให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนได้ผ่านการทดสอบรวมพฤติกรรมให้เป็นคนที่มี
ความรัก ความสามัคคี อดทน อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้อ้วกว่า

แม่โจ้เป็นสถาบันการศึกษาที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 พระช่วงเกษตรศิลปการ ได้บันทึกไว้เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2479 ในหนังสือชื่อ “แม่โจ้ 2479” ซึ่งเป็นสมุดประจำปีเล่มแรกของแม่โจ้ ว่า

...โรงเรียนนี้ได้จดลงข้อความว่า พ.ศ. ๒๔๗๗ ข้าพเจ้าฯ ได้อ่านแม่นยำว่า เมื่อกลางเดือนเมษายน ๒๔๗๗ กระทรวงการ ได้ให้ข้าพเจ้ายื่นเงิน ๓,๐๐๐ บาท มาจัดสร้างโรงเรียนห้าครัวขึ้นและเริ่มประกาศรับนักเรียน แต่เดือนพฤษภาคม มีนักเรียนเดินทางเข้ามาเล่าเรียนอยู่เรื่อยๆ เป็นนักเรียนในบ้าน ๓๕ คน และนักเรียนบ้าน ๑๑ คน อุปสรรคแรกที่ต้องวิตกกังวลคือน้ำใช้ แม้ว่าได้จากการบ่อถังถัง ๖๔ พิกก์ ตาม น้ำที่สูบน้ำมานั้นก็ยังให้บริโภคไม่ได้ ในเวลาต่อมา ข้าพเจ้าได้สร้างถังน้ำชั้มเนนที่มีความจุประมาณ ๘๙๘ ลิตร แห่งน้ำแล้ว ที่สถานที่ทดลองสิกรรมน้ำ เพื่อที่นั่นมีหลังคาสังกะสี ส่วนโรงเรียนห้าครัวและบ้านพักนักเรียนมีหลังคาและฝาผนังด้วยไม้สักทั้งสิ้น ราษฎรบ้านนี้ได้รับการอบรมเป็นอย่างดี...

โรงเรียนได้จัดให้ห้องเป็นห้องเรียน เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ มีห้องประชุมประจำห้องห้าห้อง ห้องประชุมการจัดการ ห้องห้าห้อง ให้อาจารย์เป็นผู้สอน นักเรียนทุกคนมีความเข้มแข็งในการเรียนและงานศิลป มีความสามัคคี เคารพคน把手อาจารย์ เป็นอย่างสูง นักเรียนเหล่านี้เป็นหัวแรงที่ได้รับมือกันจัดให้กิจกรรมของโรงเรียนก้าวหน้าเป็นลำดับมา ใน พ.ศ. ๒๔๗๙ นักเรียนเป็นอาจารย์ใหญ่ นายสาสก์ วีระ科教 เป็นอาจารย์ประจำโรงเรียน นายคง วรบันท นายสนิท ศิริเผ่า นายสุนทร วงศ์กิจกิจก้าว เป็นครูของทุกคนเมื่อได้รับมือ ภารกิจที่สำคัญที่สุดคือการสอนนักเรียนรุ่นแรกของโรงเรียนได้รับการอบรมเป็นอย่างดี...

ประสบการณ์ที่ได้รับผ่านรัฐธรรมนูญครั้งแรกนี้ทำให้ผู้ที่ได้รับการหล่อหลอมและการอบรมถ่ายทอดด้วยการกระทำจริงและปฏิบัติจริง เป็นคนสูงสันติ กล้าหาญต่อความยากลำบาก ใช้สติปัญญาดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

จากวันนั้นถึงวันนี้ เมื่อเริ่มเป็นการศึกษาใหม่ ยังคงมีน้องใหม่ที่เข้ามาพร้อมกับความวิตกกังวล ความเคลื่อนแคลลงสงสัยและไม่เข้าใจในสิ่งที่ลูกแม่โจ้ศรัทธาและได้ร่วมแรงร่วมใจกันสืบสานสิ่งดีงามไว้ถึง 79 ปี หากได้ศึกษาเรื่องราวในอดีต จะทำให้ว้าวุ่น ลึกลับไปอีก ความรักความปรารถนาดีเหล่านี้มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ให้รักษาไว้

เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้รับหนังสืออนุสรณ์ฉบับเก่าแก่ของแม่โจ้ เป็นเรื่องราวในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ชีวิตการศึกษาและเล่าเรียนจากบทความของนักเรียนแม่โจ้ในยุคหนึ่ง จึงคิดว่า ชีวิตและการเมืองแบบการศึกษาเล่าเรียนช่วงนั้นอาจเป็นรากเหง้าของความเป็นอัตลักษณ์ของลูกแม่โจ้ ที่ว่า อดทน สู้งาน ไม่畏หันกับปัญหาและอุปสรรค และมาเป็นคำขวัญที่ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย ได้มอบให้แก่ชั้นแม่โจ้ ที่ว่า “งานหนักไม่เคยจากคน” จึงขอถ่ายทอดการบันทึกชีวิตของนักเรียนแม่โจ้ให้น้องใหม่ได้รู้จักความจริงและรักษาซึ่งจะทำให้รู้สึกถึงความเป็นลูกแม่โจ้ จากบทความเรื่อง “ชีวิตสองปีในแม่โจ้” โดย บุญช่วย เลี้ยงสกุล ในหนังสือ “แม่โจ้ 2479” ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพในอดีตได้เป็นอย่างดี

..การศึกษาทำให้นักเรียนมีความมุ่งมั่น หลายคนที่พูดถึงการศึกษามีไม่ต้องศึกษาที่ทำได้ แต่ต้องมีการศึกษาสูงสุดที่ทราบได้ว่า การศึกษาศิริมีต้องอย่างไร ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาคงทราบไม่ได้ ว่าวิชาการลึกซึ้งมีหลักอยู่เบื้องหลัง สำหรับผู้ที่ได้เรียนให้รู้ถึงทุกกระบวนการ วิชาการศึกษามีความนิ่วที่ยาก ไม่ใช่เรียนจากการพูดหรือทำท่านั้น ต้องอาศัยความชำนาญ ทางปฏิบัติเป็นส่วนมากจึงจะบังคับให้สำเร็จได้ ผู้ใดที่ไม่บังคับ นักเรียนหลักศิริมี

กิจกรรมเป็นการกระทำที่ยกสำนักงาน กิจกรรมต้องศึกษาและปฏิบัติงานด้วยความสามารถทั้งที่อ่อนน้อมถ่อมตนและขยันแข็ง ใจจะทราบผลลัพธ์การกิจกรรมเป็นอย่างไร พากเพียรได้อุทิสสร้างกายนอกให้เป็นกิจกรรมที่ดีที่สุด ผู้ที่ทำการกิจกรรมสำเร็จนั้นคือพวก Working Patriots ไม่ใช่ Talking Patriots และเพื่อความต้องการ Working Patriots นี้เองที่พากเพียรได้ใช้ชีวิตมาศึกษาวิชาการมาเป็นกิจกรรมทั้งหมด แต่การศึกษาได้ฝ่าฟันอุปสรรคและสิ่งแวดล้อมอย่างไรนั้น ก็ขอชี้ชัดสอนในแบบที่ทางกล่าวที่อ้างไป

พ.ศ.๒๕๘๙ เป็นปีแรกที่พากເກຫັກຫຍາໄດ້ເຂົມສົກຂາ ບໍລິເນມແມ່ໄຈຢັງທີ່ບໍປັດຍກຳໄວ
ການເປັນຍຸ່ງລັກນຳມາກໃນຕົ້ນປີ ເຄີຍຖຸກບ້າຍອູ່ເຮືອນໂນນ ເຄີຍເຮືອນນີ້ ກວ່າເຮືອຍກັນໄດ້ກີເກືອນ
ສັນກາດຕົ້ນ ໃນບັນແຮກພາກເຮົາບັງໄນ້ສົນທຶນມັກນ ເພວະຕ່າງຄົນມາຈາກຕ່າງຈັກຕ່າງ ຍ່ອມມີ
ຄວາມກະຕຸກາຍໃນການພຸດທະນາຍູ່ບັງ ທ່ອມາພອດັນເຄຍກັນແລ້ວກຸດລົມເກີລົມເກີນດີ ເຮືອນທັກຂອງພາກເກ
ສ່ວນນາກປະກອບບັນດັບມີເຄື່ອງ ສາມເຄື່ອງແຮກໃຫ້ຄວາມສູນແກ່ພາກເກເປັນຍ່າງດີ ພອຍ່າງຂັ້ນເຄື່ອນທີ່ ດີ
ກໍ ດັກຜົາແລະທັກນເຣີມີ້ນັ້ນດ້ວງຫລຸນ ພາກເຈະນນທັກຜ່ອນໂຄມໄມ່ການມັງໄໄດ ເພວະນັ້ນອົດ
ວ່າງເຫຼຸ້ຫຼັກ ຂ່າງທຳຄວາມຈຳຄູນໃຫ້ແກ່ພາກເກມາຈິງ ເພວະຕ້ອງການມັງໄໄດລົດປີ ການນັ້ນ
ພາກເກບັງທີ່ຕ້ອງການໃນເຮືອນນັ້ນອີກ ບໍລິເນມໄມ້ມີລຳຫ້ວຍນັ້ນມີນ້ໄຫລວິງ ຕິດກັນຫ້ຍ ຫ້ວຍນັ້ນຄົດ
ຫ້ຍແນໄຈ ນັ້ນໃຫ້ຍົກມີຄ່ອຍສະອັດນັກ ພາກເກໃຫ້ນ້າໃນລຳຫ້ວຍນັ້ນອັນ ໂຄຍບຸດບໍ່ໄວ້ຂັງງານ ການນ້າ
ເພື່ອໃຫ້ນ້າໄຫລດິນບໍ່ເປັນກາງກອງຍ່າງຍຽມຫາດີ ແລ້ວໃຫ້ນ້າໃນບໍ່ອ່າຫຼຸດໃຫ້ຕົກອານ ມີໄຈະປລອດກັບ
ພາກເກທີ່ອັນນັ້ນມີເຄົາການຕັ້ນຄາມເນື້ອຄາມຕ້າແລະເປັນເັນເປັນເີນມີຂັ້ນ ບາງຄົນເການເປັນແພດເຫະຫະ
ດັກເກໄມ່ອັນ ເຈະໄປອານນີ້ທີ່ໃຫ້ ຈຳໃຈຈຳນັ້ນ ເມື່ອເກີດເັນຕົ້ນຂັ້ນ ພາກເກກີ່ພາກັນໄປຫາພັນກັນພາຍບາລ
ຂອງໂນງເຮັນທີ່ເຮືອນພາຍບາລ ຂອຍໄສ່ເພື່ອໃຫ້ປະທົງໄປເທົ່ານັ້ນ ຕ່ອມາໂນງເຮັນຈັກກາງຊຸດເໝີອ່ອງຮະບາຍນ້າ
ກາກເກມີ່ອັນແມ່ແັກຂອງການສະລະປະການເຫັນບໍລິເນມໂງງເຮັນພາກເກໄດ້ໃຫ້ນ້າໃນໜ່ອງອັນ ໂຄງດີ່ນັ້ນ
ກົງເບາງລົງ ທີ່ນີ້ສ່ວນນັ້ນດີ່ມີ ພາກເກຕ້ອງໄປຫາບາກດີ່ທີ່ສຳຄັນທີ່ກົດລອງກິສິກຣມ ຮະຢະກາງຈາວາ ๓ ກົລົມເກ
ທ່ານມາໃສ່ກະຕົງໄວ້ດີ່ມີ ພາກເກທຳເຫັນນັ້ນຖຸກວັນທັນເຫັນເຍັນ ຕ່ອມາໂນງເຮັນໄດ້ຈັດກາສັງລັງປະປາ້ນ
ແຕ່ນ້ຳນຳພາກເກກົນມີຕ້ອງໄປຫານ້ຳດັ່ງທີ່ເຄີຍທຳມາແລ້ວ ເຮືອງອາຫາກກາງກົນ ກົງໆເຫັນອູ່ ໂອງອາຫາ
ຂັ້ນເຄີມສັງລັງດ້ວຍມີເຄື່ອງ ຂະນະວັນປະການ ມີ້ນັ້ນດ້ວງຫລຸນລົງອາຫາ ພາກເກປົດ ເປົກກັນຈໍາຮ່ວມ
ແລ້ວໄໝເຫັນໂອງອາຫາຕາງກົນເກີດຂັ້ນ ສ່ວນອາຫາຮັນເຕີມທີ່ທີ່ນ້ອຍ ບາງວັນກົ່ພອ ບາງວັນກົ່ມ່ພອ ພາກເກ
ບັນກັນອຸບົນ ອາຫາກົນໄຟສູ່ຈະກົນ ສໍາໜ້າຂັ້ນນ່ອນໄຈອູ່ ເພວະໂອງອາຫາອູ່ທີ່ຈະກັດລາຄົງ ๒๓ ກົລົມເກ
ກາຮອກໄປຫຼືຈ່າຍຄງຫົນງ່າງ ກົງລຳບາກ ດັນນັ້ນອາຫາຈົງດີບັງ ໄນດີບັງ

พากເກາມເရີນວ່າຈັກສິກຣມ ຈຶ່ງຕົ້ນທຳຕັ້ງປັບປຸງແລ້ງຈ່າຍ ເພື່ອໃຫ້ງເກີດການຂົນ ຈະໄກຕັ້ນ
ຕ່ອງປຸຽກຄັ້ງປັງ ພາກເກາມທັງໝົດນັ້ນຈະແຕ່ເຫັນຮັບປຸງລຸດໃຫ້ເກີດການຂົນໄດ້
ເມື່ອ ៦.០០ ນາທິກາ ເປົ້ານົດ ៨.០០ ນາທິກາ ການທີ່ພາກເກາມກຳນົດ ດັກປາ ຊຸດໂຄ ແນ້ນເຖິງ
ທະບານຂັ້ນອື່ງຊຸດຄືນ ທໍາການສະຫອງອາຫາດວັດທີ່ທີ່ທຳລັດແປລ່ນ ແລະ ພຸລູ ເມື່ອເລີກງານຄອນເຫັນແລ້ວ¹
ເລົາ ៩.៣០ ນ. ພາກເກາມເນີ່ມຮັບປະການອາຫາດເຫັນ ແລະ ພທ ៩.៣០ ນ. ກໍເຫັນທີ່ເຮັດໃຫ້ເລີກເຮັດເລົາ ១១.៣០ ນ.
ແລະຮັບປະການອາຫາດລາງວັນ ១២.៣០ ນ. ເຫັນໃຫ້ອໜ້າເຮັດໃກ້ ២ ໜ້າໃນມີ ເລີກເຮັດເລົາ ១៤.៣០ ນ.
ແລະເລົາ ១៥.៣០ ນ. ລົງທຳການອີກ ການກົດລ້າຍາ ກັບຄອນເຫັນ ແຕ່ຜັດເປັ້ນແກຍບ້າຍກັນໄປທໍາຕາມ
ແຕ່ກຽງຈະໄທ ດົງເລົາ ១៧.៣០ ນ. ກໍເລີກງານເລົາ ១៧.៣០ ນ. ວິປະການອາຫາດເຢັນ ພັກຜ່ອນໄປກົດ
១៨.៣០ ນ. ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ກົດລ້າຍາ ເລົາ ២១.៣០ ນ. ສາຄມນົດ ແລະເລົາ ២១.៣០ ນ. ດັບໄຟຟ່ອນ ແລ້ວລັນເປັນກິຈວັດ
ທີ່ພາກເກາມທຸກຄົນປົງບັນຍາໃນເລາ ២ ປີ

- การงานที่พากเกราะทำมีหล่ายอย่างหลาภะนิค แต่งานประจำที่ทุกคนต้องทำในปีที่ ๑ ก็จะแปลงนาค ๑๐ แปลงทั้ง ๑๐ แปลง ต่างกับปลูกพืชล้มลุกชนิดต่างๆ ยืนขึ้นแข็ง หม่นรคน้ำ รักปูย พวนดิน เมื่อใดไม่ศักดิ์รุ่งทำลาย ต่างก็จัดการป่าบดด้วยพิธี มีน้ำยาโลดต้มเป็นต้น ถ่อจากงานนี้ ก็งานเลี้ยงหมูอาหารให้หมูกิน ถอนหมูบ้าง และมีงานของหมวดคือ ถูแลพืชผัก ส่วนงานอื่นๆ พากเกรักษันเปลี่ยนกันไปทำเป็นเวลา เนื่องทำถนน ชุดรวมกลาง ป่วยที่ทำสำนวน ชุดเหมือนน้ำ โคงตันน้ำ ชุดก่อ เดือยแม่น ขันพื้น ถากหญ้า และอื่นๆ อีก ในปีที่ ๒ งานก่อไม่อน้อย มีแปลงส่วนตัว ๒๐๐ ตารางเมตร ฝั่งร่องหมวดหอยไร่ พากเกราะท้องไปฟื้นคืน ยกแปลง บุดบ่อน้ำ ทำเหมืองแล้วปลูกยางสูบ ปลูกมะเขือเทศ ปลูกถั่ว เป็นจำนวนเนื้อที่ ๕๖ & ๔๙ ไร่ ๑๐ ไร่ และมีแปลง ๕๐ ตารางเมตรของหมวดอีกหล่ายสิบแปลง นอกจากงานพืช ก็มีงานอื่นที่พากเกราะทำอีก เช่น การเลี้ยงไก่ การฟักไข่ การเลี้ยงลูกไก่ การขอทำฟาร์มห้องสมุด โรงเรียนประชานาด การสอนในที่ประชุม งานบุคลิกนิตย์ที่ล้อม และในปี พ.ศ.๒๕๗๙ ซึ่งเป็นปีที่ ๒ ของบริษัทพากเกราะ ในระหว่างปีคือเรียนภาคกลาง ได้รับคุมบุคลิกนิตย์สร้างสะนาบน ๑ สะนา กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๖๕ เมตร ที่เป็นที่ลักษณะของพากเกราะก่อนออกจากโรงเรียน

เมื่องานซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของพากเร้าได้สำเร็จไปแล้วตามที่ครุภำนคให้ทำ พากเร้าก็ยังคงขับในการเรียนอีกด้วย เรียนทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกกรรม ทำงานไปด้วย เรียนกันไปด้วย แต่ผลแห่งการเรียนจะเหมือนกันกับ “ฟุ่ม” ทำงานแต่มาสมัครสอบหรือไม่ “ไม่ทราบ” ถ้าผลของการเรียนของพากเร้าสู้พากสมัครสอบไม่ได้ “กันอยู่ใจอยู่” เพราะพากเร้าต้องทำงาน ส่วนผู้สมัครสอบไม่ต้องทำงานอย่างพากเร้า อย่างไรก็ตาม พากเร้าตั้งข้อก้มเขมันในการเรียนไม่ถ่างอะไรกับการทำงาน เวลาทำงานหนักเพียงใด เราก็เรียนให้หนักเท่านั้น

นานัมนานาเดือน ผลงานการงาน การเรียน การเป็นอยู่ การสมาคม การเคลื่อนไหวในกิจการ
การปกครองและคุ้มครอง ย้อมแปลกหยุดปลูกต้นตามกาลเทศะ จะแปลกไปเพื่อโน้น ท้องทราบ
เป็นรายบุคคล เพาะต่อกันอุปสรรคต่างๆ กัน แล้วแต่จะได้รับให้ประสบเหตุการณ์นั้นๆ ชีวิตใจของ
คนเรายื่นผันแปรไปตามความเปลี่ยนแปลงและความหมุนเวียน สูญไปกว่า การศึกษาวิชาการสกิรรม ๒ ปี
ทำให้จิตใจของผู้ศึกษา เปลี่ยนแปลงไปได้นานาประการ แต่ความเปลี่ยนแปลงนี้ของเป็นแต่
ความดี ทดลองดี และเสมอถูก...

บทความชีวิตสองปีในแม่โจ้ เป็นส่วนหนึ่งของบันทึกแห่งการสร้างคนให้รู้จักถึงงานหนัก ทำให้อนุชนแม่โจ้ได้รับรู้ถึงการหล่อหลอมทำให้ท่านเป็นนักต่อสู้ อดทนและทำงานเพื่อชาติ สังคมอย่างเข้มแข็ง ประสบการณ์นี้อาจจะไม่ได้ปฏิบัติจริงในยุคนี้ แต่สิ่งนี้อาจเป็นราหงาหน้าที่สืบทอดต่อ กันมา จำกรุ่นสู่รุ่นคือกิจกรรมเพื่อลูกแม่โจ้ เพื่อให้คิด เอกลักษณ์ที่สถาบันแห่งนี้ได้สร้างมา ขอสัญญาไว้เราจะร่วมกันรักษาวัฒนธรรมองค์กรนี้เพื่อเป็นอัตลักษณ์ของลูกแม่โจ้สืบต่อไป